

A FALU

Temerin gazdasági és kulturális helyzete

Írja: Illés Sándor

1

Temerin tipikus bácskai nagyközség, mintegy tizenkétezer lakóssal, széles ákácfaakkal szegélyezett uccákkal, ami a vajdasági falukat karakterizálja. Lakosságának túlnyomó része magyar, csak kevés némettel és a telepes szerbekkel.

A község határa 24.025 kat. holdat tesz ki, mindennek dacára a lakosság zöme földnélküli munkásember, akik napszámajárással keresik meg mindennapi kenyerüket. De az ötholdon aluli törpebirtokosok is rá vannak utalva arra, hogy bérmunkát vállaljanak. Így a lakosság 90% mint bérmunkás kell, hogy fenntartsa magát. A többi 10% közül alig van harminc-negyven nagybirtok (50 holdon felül) — míg a lakosság többi része különböző iparágat űzve teszi lehetővé a megélhetését.

Ilyen adatok mellett mi sem természetesebb, mint hogy az utóbbi időkben bekövetkezett gazdasági hanyatlás Temerin lakosságán is nagyon észrevehető. Nincs már három napig tartó dínom-dánom, és a mulatozással egybeforrt, messzi vidéken híres temerini virtus is lassan kihal. A polgárság konzervatív része még most is dolmányban és csizmában jár, de nem hajlíthatatlan és dacos szembezállás ez az idővel, hanem mert nem tudják beszerezni a kellő pénzt arra, hogy ruhakészleteiket felfrissítsék.

Így a régi Temerinből alig maradt valami. A kisbirtokok el vannak adósodva, a bérmunkásoknak pedig nem adódik munkaalkalom. Míg a nagybirtokrendszer dominált, sok temerini napszámos kereste meg kenyerét ezeken a birtokokon. Az agrárizált földeken most nem kell idegen munkaerő. Vidéken pedig a temerini napszámos munkás hiába keres munkát, hiába közismert munkabírása és olcsósága, alkalom nem adódik sehol. Pedig tizdináros napszámért is szívesen kubikolna már, menne a hegyekbe vagy a kőművesekhez malterhordozónak, de nincsen munkaalkalom. Túlnagy a konkurencia. Noviszád környéke tömve van Boszniából és Dalmáciából felözönlött szívós és nélkülözéshez szokott munkanélküliekkel, akik napi négyöt dinárért képesek a legnehezebb munkát vállalni.

A fiatalabbak még boldogulnak valahogy. Temerinben már

minden húsz holdas gazda cselédet tart, aminek következtében párszáz fiatalember jut nehéz kenyérhez.

Egy egyszerű cseléd évi bére a következő: 1200 dinár, 5 métermázsa búza és ugyanannyi kukorica, egykocsi szalma, egykocsi szár, egypár bocskor és — minden második vasárnap szabad. Ilyenképen minden napra körülbelül öt dinár esik. A komencióba járó munkások átlagos napi keresete 15 dinár, melyet ha a családtagok között felosztunk, fejenként 3 dinár esik. A munkaidő 16 és 18 óra között váltakozik. Elképzelhető, hogy mennyi kalóriát tud a munkás ilyen fizetési feltételek mellett táplálékul magához venni.

Temerinnek öt-hat évvel ezelőtt nagy forgalma volt. A környékbeli falvakból mindenki ide jött vásárolni. Hetipiac alkalmával pedig csapatostól jöttek a kocsik, idegenektől tarka tömeg hullámozott az uccákon, vásároltak, adtak és vettek. A válság folytán ez az idegenforgalom nagyon megcsappant, de azért e tekintetben Temerin még most is tartja a hegemoniát. Azonban, mindennek dacára az iparágat nem lehet megmenteni a rohamos hanyatlástól. Kisiparosok nagyrésze a munkanélküliek táborába sodródott. Szinte nap-nap után záródnak be a jólmenőnek hitt üzletek, nap-nap után jelentkeznek a kényszeregyezségek.

Nincs többé vásárlási kedv a temeriniekben. A lányos mamák nem veszik végszámba a selymet, lassan eltűnedeznek a sokráncú szoknyák is, és helyükbe egyszerű színes szövetek kerülnek; szép iparos viselet. Ugy látni modernizálódnak a temerini lányok, mert az rationálisabb.

Temerinben három pénzügyintézet van, melyek Fehér Mihály, dr. Flórián Ödön és Léh Fülöp igazgatása mellett próbálnak segíteni a polgárság rossz helyzetén. Sajnos pénzt nem ajánlatos kiadni, bevenni pedig nem lehet: miért is az ilyen intézmények nem sokat javítanak a helyzeten.

Egy tízholdas gazdának az évi jövedelme majd semmi. Van négy hold kukoricája és négyhold búzája vetve. A kimaradt két holdba herét vet, burgonyát és egyéb takarmányt a jószágnak. Mondjuk, közepes a termés és tíz métermázsa terem holdanként. Az a négy holdról 40 méter mázsa. Abból kiveszik a részt, 6% elteszik a vetnivalót (négy holdba négy métermázsa kell) megőröltetik a kenyérnekvalót és megmaradt mintegy 10 q. az össztermésből. Az a legjobb esetben 1000 dinárt tesz ki, ami kifutja a fele adót. A kukoricatermést fel etetik a hizókkal, melyek, ha nem esik beléjük a dögvész, kifizetik az évi adó másik felét. Így hát csak a tejből tud összeszedni egy kicsit a háziasszony, hogy legyen cukorra és sóra. A baromfiállomány nem sokat hajt a konyhára. Különösen most, mikor a tojás 30 és 50 para között változik. Ruhaneműt vásárolni nem lehet. Ha tartozása van az illetőnek a kamat megeszi lassan az egész földecskéjét. Előre semmit, csak hátra.

Így történt, hogy kopott és szomorú emberek lettek a víg temerini gazdák...